

gralis, Poenitentiae; vel dicendum, non servari ab Ecclesia ordinem debitum in absolvendo.

Resp. Dist. *Ant.* Compositum physicum; conc. Compositum morale; subd. Non potest integrari, cum non existit vel physice, vel moraliter; conc. Si existat saltem moraliter; nego. Cum enim actus judicialis sit ens morale, et successive existens, ejus moralis existentia protrahitur donec omnes ejus partes intrinsecae, sive essentialiales, sive integrales, completae fuerint. Unde patet etiam, non inferri esse satisfactionem praemittendam absolutioni, uti falso opinatus est Petrus de Osma. Cum enim peccatoris satisfactio nequeat esse condigna, prius est ei culpa cum poena aeterna remittenda, ut pro temporalibus valeat satisfacere poenis: jure igitur damnavit Alexander VIII illam Petri de Osma doctrinam.

131. *Corollaria.* I. Ex hac thesi et ex praecedenti errore intelliges protestantium a Tridentino damnatum (1), qui contendunt partes tantum esse Poenitentiae, fidem et terrorem conscientiae.

II. In hoc Sacramento inquirere etiam solent AA., quid sit *sacramentum tantum*, quid *res tantum*, quid vero *res ac sacramentum simul*. Aliis praetermissis opinionibus, verior et communis cum D. Thoma (2), Suarez, Vazquez... etc., videtur: *sacramentum tantum* sunt actus externi poenitentis cum absolutione: *res tantum* est gratia sanctificans: *res et sacramentum simul* est interna subjecti poenitentia. Nam actus externi et absolutio significant tantum: gratia autem solum significatur: interna poenitentia significatur et significat.

(1) Sess. XIV, cap. 3, can. 4.—(2) 3 P. Q. 84, ar. 1 ad 3.

CAPUT III.

De natura Poenitentiae, quatenus est contritio et propositum ultra non peccandi.

ARTICULUS I.

De contritione.

THESIS XXI.

Extra sacramentum debet contritio poenitentis procedere ex charitate ut remittantur peccata.

132. *Nota.* I.º Contritio, in genere sumpta, est detestatio ac dolor de admissio peccato. Ita quidem docet Tridentinum: «Contritio est animi dolor et detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero (1).» Aliqui AA. dicunt, in detestatione peccati solum esse essentiam contritionis, proprietatem autem necessariam ejusdem esse dolorem: ita Suarez, Navarrus, etc. Alii, ut Coninch, etc., ajunt; praecipue et formaliter contritionem esse dolorem, licet essentialiter exigat etiam detestationem. Lugo autem cum aliis, docet; directe et aequo primo utrumque actum contineri in contritione.

II.º Contritionem duplicem distinguit Tridentinum, perfectam et imperfectam, quatenus oritur ex amore perfecto vel imperfecto: omnis enim detestatio ac odium in alicujus boni amore fundatur. Amor autem simpliciter perfectus est amor Dei propter se ipsum; est enim dignus quod super omnia ametur et quidem propter suam ipsius bonitatem. Ad rem D. Thomas (2): «Est autem amor quidam perfectus, quo aliquis secundum se amatur; utpote cui aliquis vult bonum, sicut homo amat amicum. Amor vero imperfectus est, quo quis amat aliquid non secun-

(1) Sess. XIV, c. 4.—(2) 2, 2, q. 17, a. 8.

»dum se ipsum, sed ut illud bonum sibi ipsi proveniat; sicut »homo amat rem, quam concupiscit. Primus autem amor pertinet »ad charitatem, quae inhaeret Deo secundum se ipsum: sed spes »pertinet ad secundum amorem; quia ille qui sperat, aliquid sibi ob- »stinere intendit.» Vide etiam 2. q. 28, art. 1.

133. Prob. 1.º Trident. Concilium (1) docet: «Contributionem »charitate perfectam... hominem Deo reconciliare, prius quam hoc »sacramentum actu suscipiatur.» De imperfecta vero contributione ait quod «Sine sacramento Poenitentiae per se ad justificationem per- »ducere peccatorem nequeat.»

2.º Ad exundum a morte peccati necessariam Joannes dicit charitatem (2): *Omnis qui diligit, ex Deo natus est, et cognoscit Deum. Qui non diligit; non novit Deum quoniam Deus charitas est.* Et Dominus ait (3): *Si quis diligit me, sermonem meum servabit et Pater meus diligit eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus; qui non diligit me, sermones meos non servat.* Et per Prophetam (4): *Convertimini, ad me in toto corde vestro. Cum quaesieris Dominum Deum tuum, invenies eum; si tamen toto corde quaesieris et tota tribulatione animae tuae.* Atqui non convertitur ad Dominum *toto corde*, qui solum eum quaerit ne damnetur, vel propter bonum aliquod honestum, quidem, ac Deo placens, sed creatum. Qui enim servum diligit, eique benefacit, ut pro se laboret, non ita ad eum afficitur sicut ad filium, vel amicum, in quorum propter ipsos complacet bonitate.

134. 3.º Augustinus (5): Peccata, «mundantur sa- »crificio cordis contriti... mundantur ipsa, quae supereminet om- »nibus, charitate... quae una, si adsit, omnia recte fiunt, si autem »desit illa, omnia frustra fiunt.» Ambrosius quoque (6): «Qui »non diligit, peccato obnoxius est: ergo non diligit, qui peccat; »charitas enim operit multitudinem peccatorum.» Rursus: «Neque »ego abnuo liberalitatibus in pauperes factis posse minui peccatum; sed si fides commendat expensas. Quid enim prodest collatio »patrimonii, sine gratia charitatis?»

135. 4.º Aequum est ut omnino retractet peccator peccatum suum, et Deo, quantum possit, per Poenitentiam satisfaciatur. Atqui solum contributione perfecta satisfaciatur peccator, extra sacramentum, quantum potest, et retractat omnino peccatum: ergo, *Major* ex natura Poenitentiae patet, quae est pars justitiae: justitia enim aequalitatem facit quantum potest. *Minor* prob. Peccator letali culpa re-

(1) Sess. XIV, c. 4.—(2) 1.º IV, 7, 8.—(3) Joan. XIV, 23, 24.—(4) Joel II, 12, Deut. IV, 29.—(5) Contra *Grescon.* l. 2, c. 12.—(6) Epis. cl. 2, ep. 78; l. 2 de *Poenit.* c. 9.

cedit omnino a Deo, et creaturae ut fini ultimo adhaeret. Atqui sola charitate, seu contributione perfecta, pure et totaliter receditur a creatura, et Deo adhaeremus; amatur enim propter suam bonitatem: ergo, *Minor* patet. Nam in contributione imperfecta bonum quidem honestum, creatum tamen attenditur, ut supra (1) dictum est. Deinde, dum peccator Deum ut sibi bonum quaerit, aliquatenus se ipsum quaerit: e contra in charitate.

136. Obj. 1.º Promisit Deus vere poenitentibus veniam: sed nulla velior poenitentia, quam illa specialis ex virtute justitiae; ergo non opus est charitate.

Resp. Dist. *maj.* Vere poenitentibus ex toto corde; conc. Aliter; nego. Similiter dist. *min.* Nulla velior quam illa specialis... si fuerit inefficax; nego: si efficax existat, nempe, compensando quantum potest; conc.

Obj. 2.º Impossibile est Dei bonitati amore adhaerere, quin eam ut nobis bonam appetamus; ideoque neque detestari peccatum possumus quin ut nobis malum aversemur. Ergo non alia opus contributione nisi illa imperfecta, juxta definitionem in Nota II traditam.

Resp. Dist. *ant.* Si dum divinae bonitati adhaeremus, illam mens in sua absoluta perfectione solum consideret, impossibile est... etc. nego *ant.* Si Dei bonitatem respective sumptam cogitemus dum ei adhaeremus; subdist. Impossibile est ei adhaerere, quin ut nobis bonam appetamus, aliquo simplici et indeliberato affectu; transeat, vel concedo: appetitu deliberato et efficaci; nego. Quis sane concedet, nos efficaciter rapi ad actum deliberatum spei, quoties Dei perpendimus bonitatem etiam respectivam? Unde cum Dei amamus bonitatem, seu volumus Dei gloriam, honorem, aeternitatem, etc., id fieri potest vel ex complacentia in Dei bonitate secundum se, quia dignus est; vel ex complacentia in bono nostro, seu quia bonus est nobis Deus. Primus est charitatis, secundus spei actus.

137. Obj. 3.º D. Thomas ait (2): «Charitas non est qualiscumque amor Dei, sed amor Dei quo diligitur ut beatitudinis objectum, ad quod ordinamur per fidem et spem.» Ergo neque possumus detestari peccatum, nisi quatenus impedit beatitudinem, seu amore imperfecto.

Resp. Dist. et explico verba ista, quae nihil opponuntur aliis in Nota II laudatis. Charitas est amor, quo diligitur Deus ut objectum beatitudinis, id est, summum bonum supernaturale prout opponitur bono tantum naturali; conc. Hoc enim unice intendere D. Thomam, legenti facillime patebit. Quo diligitur ut objectum beatitudinis supernaturalis; subdist. Si ita diligitur ex com-

(1) Th. XV, Coroll. n. 102.—(2) 1, 2, q. 65, a. 5, ad. 1.

placencia in Dei bonitate secundum se, quod talis ac tanta sit, nempe, principium verae beatitudinis; conc. Si ita diligatur ex complacencia in nostra beatitudine, quia, nempe, nos beatos facit; nego. Cum sit quoddam divinum attributum, esse principium beatitudinis, et quidem, in praesenti ordine, supernaturale, disponere tamen ad Dei gratiam impetrandam in sacramento. Jam vero, si opus esset alio actu, praeter attritionem, debuisset Concilium id monere: nam agit de necessariis dispositionibus ad justificationem. Sicut ergo monuit, extra sacramentum non satis disponere attritionem, sed opus esse contritione; ita monuisset requiri alium actum intra sacramentum.

THESIS XXII.

Ad remissionem peccati in sacramento Poenitentiae sufficit contritio imperfecta, seu attritio ex virtutibus a charitate distinctis orta.

138. Nota I. Necessariam esse perfectam contritionem in sacramento Poenitentiae docerunt aliqui antiqui theologi, Magister Sent., S. Bonaventura, etc. Hanc autem opinionem non esse jam probabilem dicit Lugo (1) cum pluribus aliis auctoribus; Vazquez autem vocat eam periculosam.

Nonnulli cum Cajetano, Ferrariensi putant, absolutionem excitare motum contritionis in poenitente, et ita ex attrito fieri contritum. Hoc autem clare rejiciunt Vazquez, Suarez, etc. Et sane talem motum nemo sentit; cum autem contritio sit voluntaria, non lateret. Alii dicunt, sufficere quidem attritionem, dummodo putet poenitens bona fide, se esse contritum. Ita Sotus, Vega, etc.

Alia sententia communis tenet cum D. Thoma, Scoto, Vazquez, Lugo, Suarez, etc. sufficere attritionem, quin existimetur contritio.

II. Nostram sententiam esse omnino veram et practice certam dicit Suarez cum Scoto, Vazquez, etc. Imo plures AA. ajunt, non posse post Tridentinum negari sine temeritate et errore: ita Henriquez, Hurtado, Gobat, etc. Et quidem, definitam esse a Concilio Trident. censemus.

139. Prob. 1.º Tridentinum (2) docet: «Et quamvis sine sacramento Poenitentiae per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in sacramento Poenitentiae impetrandam disponit (attritio).» Ex quibus ita res patet, ut inutilis plane videatur quaevis argumentatio. Arguimus tamen ab absurdo: si opus est ad justificationem in sacramento, praeter attritionem, etiam contritione, vel saltem existimatione contritio-

(1) Disp. 7, n. 273;—(2) Sess. XIV, c. 4.

nis, nos fallit in re gravissima Tridentinum: nam docet in eo capite, quae Poenitentia, quis dolor sit necessarius ad justificationem; primo quidem ait, extra sacramentum requiri et sufficere contritionem perfectam, cum voto sacramenti: secundo, attritionem extra sacramentum non sufficere; tertio, disponere tamen ad Dei gratiam impetrandam in sacramento. Jam vero, si opus esset alio actu, praeter attritionem, debuisset Concilium id monere: nam agit de necessariis dispositionibus ad justificationem. Sicut ergo monuit, extra sacramentum non satis disponere attritionem, sed opus esse contritione; ita monuisset requiri alium actum intra sacramentum.

140. 2.º Sacerdotes aliquando peccata remittunt. Sed numquam ea remitterent, si non esset attritio sufficiens ac proxima dispositio; ergo, Major ex Evangelio patet: *Quorum remisistis peccata...*

3.º Est casu contingens neque ordinario eveniens, quod peccator, antequam sacramentum suscipiat, justificetur. Sed non ita fiet, si foret contritio dispositio necessaria: ergo, Major elucet ex Tridentino (ibid): «Etsi contritionem hanc aliquando charitatem perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc sacramentum actu suscipiatur...»

4.º Si non sufficit attritio ad fructum assequendum sacramenti, non plus valet cum sacramento, quam extra illud. Sed hoc falsum est ex Tridentino: perpende verba in prob. 1.º

141. 5.º Opponitur contraria sententia communi Ecclesiae sensui. Nam omnes fideles valde solliciti sunt de sacerdotis absolutione suscipienda ad veniam assequendam: et Tridentinum asserit (1): «Ne quis pereat, pie admodum custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis.» Atqui nullus periret ex absolutionis aut jurisdictionis defectu, si necessaria existeret contritio perfecta ad suscipiendum sacramentum: ergo.

6.º Poena aeterna remittitur vel sacramento vel ejus voto, testante Tridentino (2): sed numquam virtute sacramenti remitteretur, si non sufficeret attritio: ergo.

142. Obj. 1.º S. Joannes ait (3): *Qui non diligit, manet in morte.* Ergo sine contritione perfecta, fieri nequit, justificatio.

Resp. Explico *ant.* *Qui non diligit*, id est, qui odit fratrem suum, *manet in morte*; conc. Qui actu non diligit, *manet in morte*; nego.

Obj. 2.º Nihil prosunt charismata omnia *sine charitate* (4): ergo est necessaria ad justificationem dispositio.

Resp. Explico *ant.* Sine charitate actuali nihil prosunt...; nego.

(1) Sess. XIV, c. 7;—(2) Sess. VI, c. 7;—(3) I.º Joa n. III, 14;—(4) I Cor. XIII, 1, 3.

Sine charitate habituali nihil charismata valent; subd. Ut vitam conferant aeternam; conc. Ut ad illam disponant; nego ant.

143. Obj. 3.º Ajunt plures Patres ad veram Poenitentiam necessarium esse Dei amorem.

Resp. Dist. Ad veram. Id est. perfectam Poenitentiam per se, ac sine sacramento, justificantem; conc. Ad Poenitentiam, quae cum sacramento justificat; nego, vel subdist. Necessarium, id est, valde convenientem esse amorem; conc. Necessarium strictè; nego; nisi sermo fuerit de amore imperfecto, vel de amore in voto; quatenus qui vult justificari, intendit Dei amicitiam et amorem, quo pacto incipit Deum diligere, ut Card. Gotti observat.

144. Obj. 4.º Docet Tridentinum (1) per illam imperfectam contritionem fuisse Ninivitas misericordiam consecutos. Sed sine charitate non fuissent veniam assecuti; ergo a pari, neque intendit Tridentinum docere, solam attritionem proxime ad gratiam disponere.

Resp. Dist. *maj.* Consecutos misericordiam, ne subverteretur civitas, seu quoad remissionem aerumnarum quae civitati imminabant; conc. Ita ut sola illa attritione peccata eis remitterentur; nego. Etenim exemplum illud proposuit Concilium, ut honestatem probaret imperfectae contritionis ex timore poenarum; non vero ut explicaret, quo pacto ad ipsius culpae remissionem disponat.

Inst. Non minor requiritur ad Poenitentiam quam ad Baptismum dispositio. Sed ad Baptismum opus est contritio ex dilectione Dei orta; ait enim Tridentinum (2): Deum «tamquam omnis justitiae fontem diligere incipiunt; ac propterea moventur adversus peccata...» Ergo similis dolor requiritur ad confessionem sacramentalem.

Resp. Dist. *min.* Deum diligere incipiunt, quatenus est nobis bonus, seu, ut omnis justitiae fontem; conc. Tamquam secundum se bonum, id est, ex complacentia in bonitate Dei absolute perpensa; subd. Ita ut haec dilectio haberi debeat ut Baptismus justificet; nego. Ut ante ipsum Baptismum perficiatur justificatio; concedo. Alii, cum Gotti, dicunt hanc inceptam dilectionem nihil esse aliud quam intentionem et desiderium, seu propositum diligendi Deum; volentes enim Dei amicitiam et reconciliationem, et volunt eum charitate diligere, quae voluntas initium est dilectionis.

145. Obj. 5.º Quod fit ex metu, est involuntarium secundum quid; ergo adhuc amatur oppositum; ergo dolor de peccato ex poenarum metu non excludit voluntatem peccandi.

Resp. Transeat *ant.* et dist. *conseq.* Amatur oppositum, si ipse

(1) Sess. XIV, c. 4.—(2) Sess. VI, c. 6.

metus, seu mali evitatio, exigat talem deponere amorem; nego *conseq.* Si id non postulet; transeat. Cum enim voluntate perficiatur peccatum; qui peccatum odit, etiamsi ex solo metu, ipsum vellet seu amorem peccati deponit et odit.

Obj. 6.º Qui dolet ex solo metu, dicit virtualiter: vellem peccare, nisi timerem; ergo non excludit voluntatem peccandi.

Resp. Dist. *ant.* Si doleat ex solo metu, contentens seu nihili faciens positive alia motiva; transeat vel concedo. Si praescindat, seu negative quoad alia motiva se habeat: nego. Ille enim timor est serviliter servilis, et turpis.

146. Obj. 7.º Qui detestatur peccatum propter gehennam, magis istam odit quam peccatum: juxta illud: Propter quod unumquodque tale, et illud magis. Ergo paratus est potius peccare quam pati gehennam, quod iniquum est.

Resp. Dist. *ant.* Magis odit gehennam appetitativè, quam peccatum; nego. Prioritate temporis, vel naturae, vel efficaciae; conc. *ant.* et nego *conseq.*, quae supponit comparisonem fieri et appetitionem.

Illud autem effatum: Propter quod unumquodque... suas patitur exceptiones. 1.º Oportet ut illud *Propter quod* sit ratio seu *causa totalis*; sic anima non est perfectior quam homo. 2.º Opus est, ut illud *esse tale* suscipiat *magis et minus*; hinc non est pater magis homo quam filius. 3.º Requiritur ut illud *Propter quod* sit *capax ejusdem denominationis*; inde, gratia non est magis filia Dei, quam justus, qui est filius propter gratiam. 4.º Oportet, ut *subjectum tale* non recipiat *totaliter* illud *propter quod*. Sic natura divina non est magis Deus, quam Pater, qui propter illum Deus est; neque nigredo Aethiops est magis nigra, quam Aethiops; nec timor vere poenitentis magis gehennam quam peccatum aufugit, quia totaliter odium gehennae in peccatum refunditur.

Obj. 8.º Non detestatur peccatum supra omne malum, qui solo propter gehennam a peccato recedit. Sed talis Poenitentia non est honesta; ergo.

Resp. Dist. *maj.* Formaliter non detestatur...; conc. Virtualiter; nego *maj.* Quamvis enim formaliter non detestetur peccatum plus quam infernum; tamen cum virtualiter velit poenitens Deum super omnia diligere, et formaliter omne peccatum vitare, vult virtualiter postponere malum inferni malo peccati, seu inferni malum pati potius quam peccatum admittere.

147. Obj. 9.º Ex potestate clavium charitas potest infundi, ut ait Cajetanus, et inde peccator fiet ex attrito contritus. Ergo licet contritio sit necessaria, non erit absolutio Sacerdotis in necessaria.

Resp. Negro suppositum; nempe actum liberum infundi.

THESIS XXIII.

Ad Sacramenti Poenitentiae valorem et efficaciam sufficit attritio ex metu poenarum temporalium quae a Deo infliguntur.

148. Nota I.^a Putarunt nonnulli AA. cum Soto, Cano, attritionem mere naturalem, imo et conceptam ob damnum aliquod temporale ab hominibus, non vere ut a Deo provenientem, sufficere ad effectum sacramenti Poenitentiae. Verum jure plures AA. censuris notant hanc opinionem, quae pelagiana videtur, et opposita concilio Tridentino (1). Vide supra Th. XIV. Alii autem ex thomistis plures docent, ad valorem quidem sacramenti sufficere dictam naturalem attritionem, non autem ad ejusdem effectum. Ita Capreolus, Durandus, Cajetanus, Mantius, etc. Verum, etiamsi sic mitigata, neque videtur talis opinio cum doctrina Tridentini conciliari posse; ait enim de dolore et ceteris Poenitentis actibus (2): «Qui, quatenus in poenitentia ad integritatem sacramenti, ad plenamque et perfectam remissionem peccatorum ex Dei institutione requiruntur, hac ratione Poenitentiae partes dicuntur.» Ecce, eatenus sunt pars materialis sacramenti, quatenus disponunt ad remissionem peccatorum, et ideo supernaturalis esse debent.

II.^a Nonnulli cum Vazquezio negant nostram thesism; verum valde communiter tuentur eam AA., ut Valentia, Lugo, Lessius, etc.

149. Prob. 1.º Tridentinum (3) describens attritionem sufficientem cum sacramento, dicit generatim *metum poenarum* sufficere, cumque a metu gehennae distinguit; deinde exemplum proponit timoris Ninivitarum, quo Deus placatus est, cum tamen ex malis temporalibus ortum duxisset.

2.º Tum in Veteri, tum in Novo Testamento, comminatus est Deus peccatoribus mala temporalia ut Poenitentiam agerent; ergo ejusmodi timor disponit etiam ad veram Poenitentiam et remissionem.

150. 3.º Attritio concepta propter poenas temporales in purgatorio luendas vere disponit ad confessionem sacramentalem, non solum venialium, sed etiam mortalium, quae post justificationem purgatorio puniuntur, ut supponimus cum Lugo (4), etc. Ergo

(1) Sess. VI, can. 3; Sess. XIV, cap. 4.—(2) Sess. XIV, c. 3.—(3) Ibid. c. 4 (4) D. V, sec. IX, n. 137.

idem censendum de aliis poenis etiam in hac vita a Deo infligendis. Confir. Contritio peccatoris propter temporales poenas iisdem potest ornari conditionibus, quas postulat Tridentinum (ibid.) pro attritione ex metu gehennae et turpitudine peccati; ergo non est illa vera et sufficienti contritione excludenda. *Maj.* patet. Conditiones requisitae sunt: «Si voluntatem peccandi excludat cum spe veniae.» Atqui optime potest peccator deponere voluntatem peccandi et veniam a Deo sperare poenis temporalibus perterritus; ergo.

Unde ait Suarez (1): «Quae sententia vera erit, si intelligamus illum timorem (poenarum temporalium) non esse mere humanum et naturalem, sed divinum et supernaturalem. Itaque, quavis poenae temporales sint, si tamen considerentur ut inflictae a Deo, et ut nobis indicant iram ejus, et quodammodo inchoant divinum supplicium nisi emendemur, sub ea ratione possunt movere ad supernaturalem attritionem.»

151. Obj. Dolor esse debet supernaturalis. Sed talis non erit, si solas respiciat temporales poenas; ergo.

Resp. Dist. *min.* Si poenas respiciat lumine et affectu pure naturali; conc. *min.* Si eas respiciat sub lumine fidei, puta, ut a Dei Providentia, lumine fidei cognita, infligendas; nego.

152. Corollaria. I. Ex dictis facile intelligetur, rejiciendam prorsus paucorum opinionem, quam refert Vazquez: nempe, posse obtineri remissionem peccatorum ab eo, qui bona fide confiteretur peccata sine peccati detestatione ac proposito emendationis, cum solo desiderio suscipiendi sacramentum et effectum ipsius. Id enim aperte opponitur doctrinae Tridentini, et ideo contra fidem dicendum.

153. II. Insuper probari non potest, quod Cajetanus, Dom. Soto, cum aliis nonnullis theologis docuerunt; solam, nempe, peccatorum displicentiam sufficienter disponere ad sacramentum, absque dolore et proposito efficaci. Quod Canus etiam tenet pro casu, quo quis ad sacramentum accederet cum ignorantia invincibili hujus insufficientis dispositionis. Verum jure id communis negat sententia, post Tridentini definitam doctrinam. Docet enim illam contritionem esse necessariam, quae est detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero. Deinde addit eatenus sufficere attritionem, quatenus voluntatem peccandi excludat. Sed ad haec opus est dolore efficaci, nec sola id praestat displicentia. Nam optime simul in eodem inveniri possunt voluntas peccandi cum displicentia peccati, sicut et voluntas effi-

(1) Disp. 3, sec. 2.

caux obediendi cum displicentia actus imperati. Unde quemadmodum honestas, imo et meritum obedientiae, stare potest cum ista displicentia; a fortiori poterit mala voluntas peccandi non excludi per simplicem peccatorum displicentiam.

154. Ex dictis in thesi, intelligi quoque potest, dolorem conceptum ex motivo speciali sufficienter etiam disponere ad sacramentum. Nam poenae temporales non sunt omnibus peccatis annexae. Et apertum etiam est in exemplo Ninivitarum a Tridentino proposito: subversio enim Ninivae, quam Deus minatus est, non est universale motivum peccatis omnibus commune. Deinde turpitudine, prout opponuntur peccata diversis virtutibus, est specialis: atqui docet Concilium, contritionem ex illa natam sufficienter disponere (1). Ita Gotti, qui recte notat (2): «Si peccator »plura specie peccata commiserit, non sufficit, ut attritione detestetur deformitatem unius... sed debet multiplicare attritiones juxta »numerum peccatorum.» Eodem prorsus sensu loquitur Suarez (3).

155. Dices: Poenitentia debet esse conversio ad Deum, sicut peccatum est a Deo aversio. Sed dolor ex turpitudine specialis peccati non est ad Deum conversio, sed ad illam solam honestatis speciem cui peccatum opponitur: ergo dolor propter turpitudinem specialem peccati non sufficit ad sacramentum Poenitentiae.

Resp. Concessa *majori*, distinguo *min.* Dolor propter turpitudinem specificam peccati non est ad Deum conversio, qualis extra sacramentum requiritur; conc. *min.* Qualis intra sacramentum fieri debet; subd. Si aliae partes sacramenti ac dispositiones accedant, non est ad Deum conversio; nego. Si solus ejusmodi dolor existat; conc. vel iterum subdist. Non est dolor ille ad Deum explicita conversio; permitto, vel concedo: non est saltem conversio implicita, nempe, tamquam ad supremam totius honestatis regulam; nego. Intra sacramentum dolor associatus est confessioni cui subjicitur peccator, ut cum Deo reconcilietur; item a Deo remissionem et justificationem, tamquam fonte omnis justitiae, expectat, ut supra (4) diximus. Proinde vere et explicita ad Deum convertitur peccator in sacramento, licet detestatio peccati in motivo specialis tantum nitatur.

Nota. Ut tamen motiva generalia doloris semper sibi proponant poenitentes hortandi sane sunt. Tum quia, si aliquo ignoto sibi peccato innodentur, illud simul detestentur ne obex gratiae fiat; tum quia motiva generaliora et propius Deum attingentia melius disponunt.

(1) Sess. XIV, c. 4. — (2) Tract. 9, de Poen. q. 4, d. 1, n. 9. — (3) Disp. 29, Sec. 4, n. 22. — (4) Th. XIV.

ARTICULUS II.

De proposito.

THESIS XXIV.

Ad validum Poenitentiae sacramentum et ad ejus assequendum effectum, requiritur propositum de cetero non peccandi: per se autem, probabilius etiam formale: sed per accidens, sufficere poterit virtuale.

156. **Nota I.** Propositum dicitur voluntas de cetero non peccandi. Unde quod de dolore dictum est in praecedentibus corollaris, nempe, non sufficere quamdam de peccato displicentiam; ita de proposito intelligendum, non satis esse quamdam habere velleitatem non amplius peccandi; cum haec non excludat voluntatem absolutam et efficacem peccati. Sic, vellet quidem mercator etiam in naufragiis merces suas retinere, tamen nihil hoc impedit quominus velit eas efficaciter in maris profundum projicere. Unde jure dicit Tannerus, non esse probabilem Cajetani. Cani, etc. opinionem, quod non ultra peccandi velleitas sit propositum sufficiens; ut si peccator diceret: vellem non amplius peccare.

II. Illud censetur propositum efficax et absolutum, quo stante, nequit existere voluntas peccati, ita ut si deinde peccaverit, necessum sit quod priorem revocaverit peccator voluntatem. Unde poenitentibus sedulo inculcandum ut tale concipiant propositum, cum sit genuini doloris verus sincerusque effectus; qua de causa notat Gobat cum aliis, plures fieri confessiones invalidas ex defectu propositi, quam ex defectu integritatis. Non tamen signum est certum deficientis propositi, quod postea saepe in eadem lapsus occurrat peccata; cum voluntas libera mutari possit, praesertim novis occurrentibus adjunctis. Quapropter si quis judicaret, non firmum perseveraturum suum, vel alterius propositum, non id debet ob stare, quominus firmiter in praesenti statuat, nolle amplius peccare, Deo favente et voluntate roborante.

157. I.^a pars. prob. 1.º Tridentinum docet (1), quod necessaria contritio sit: «Animi dolor... de peccato commissio, cum

(1) Sess. XIV, c. 4.

»proposito non peccandi de cetero.» Et rursus: «Declarat sancta Synodus, hanc contritionem non solum cessationem a peccato et vitae novae propositum et inchoationem continere, sed etiam... etc.» Id quoque explicitè docuerat Florentinum in Decreto pro Armenis.

2.º In SS. Litteris simul praescribitur et vitam anteaquam retractare, et novam inchoare; a malo recedere et ad bonum converti. Per Jeremiam (1) sic Deus hortatur ad Poenitentiam: «Ecco ego frango contra vos malum, et cogito contra vos cogitationem: revertatur unusquisque a via sua mala, [ecce peccati detestationem]; et dirigite vias vestras et studia vestra, [en propositum].» Utrumque et proponat Deus peccatoribus per Isaiam (2): *Quiescite agere perverse, discite benefacere.*

Joannes B. (3) praedicans Poenitentiam, propositum vitae novae urgebat, et non solum veteris detestationem: *Quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus dignos Poenitentiae... Et interrogabant eum turbae: quid ergo faciemus? Scilicet, perterriti et priora facta detestabantur, et bene agere in posterum proponebant. Utrumque etiam distincte suggerebat Christus (4): *Memor esto unde excederis, et age Poenitentiam, et prima opera fac.**

158. 3.º S. Gregorius (5) ait: «Sed quia jam peccavimus... »dicat quid nobis faciendum sit, ut fugere a ventura ira valeamus. »Sequitur: *facite fructus dignos Poenitentiae...* Uniuscujusque conscientiae convenitur: ut tanto majora quaerat bonorum operum lucra per Poenitentiam, quanto graviora sibi intulit damna per culpam.» In hoc ergo consistit vera Poenitentia; a malo culpae per dolorem recedere, ad bene agendum se convertere. Et rursus (6): «Poenitentiam agere digne non possumus, nisi modum quoque ejusdem Poenitentiae cognoscamus. Poenitentiam quippe agere, est et perpetrata mala plangere, et plangenda non perpetrare... »Qui plangit vitia, perpetrare vitia timeat.» Augustinus (7): «Prior labor ut displiceas tibi, ut peccata expugnes, ut muteris in melius: secundus labor, pro eo quod mutatus es, ferre tribulationes et tentationes hujus saeculi et inter illas perseverare usque in finem.» Ambrosius autem (8): «Qui agit Poenitentiam, non solum diluere lacrymis debet peccatum suum, sed etiam emendationibus factis aperire et tegere delicta superiora, ut non ei imputetur peccatum.» Et rursus: «Dum dolemus admissa, admittenda excludimus, et fit quaedam de condemnatione culpae disciplina

(1) XVIII, 11.—(2) I, 16, 17.—(3) Luc. III, 7, 8, 10.—(4) Apoc. II, 5.—(5) In Ev. Hom. 20, n. 8.—(6) L. II, Hom. 34, n. 5.—(7) Enar. in Ps. LIX, 5.—(8) De Poenit. I, 11, c. 5, n. 35; c. 10, n. 92, 95.

»innocentiae....» «Merito reprehenduntur qui saepius agendam Poenitentiam putant; quia luxuriantur in Christo. Nam si vere agerent Poenitentiam, iterandam postea non putarent.»

159. 4.º Oportet ut per Poenitentiam recedat omnino a culpae peccator sincera peccati detestatione, uti supra dictum est (Th. XII). Sed non est omnimoda a peccato recessio, nisi mens ab eo pro quovis tempore, etiam futuro, velit abstinere: ergo.

Nota. Ex argumentis facile intelligi potest, non tantum ad fructum sacramenti assequendum requiri propositum, sed ad validitatem etiam. Nam ideo est necessarium, quia spectat ad contritionem, seu peccati aversionem: atqui haec est pars intrinseca sacramenti, ut supra probavimus (1).

160. II.º pars. **Nota.** In hac re tres gravium AA. feruntur sententiae. 1.º tuetur ejusmodi propositum concipi debere formaliter et expresse: ita Bellarminus, Vazquez, Toletus, etc. Quibus plures ex antiquis accedunt, licet isti, fateri enim id oportet, non distinguerent virtuale et formale propositum. 2.º docet, virtuale solummodo requiri propositum: id tenent plures cum Lugone, Salmant.; atque ait Cardenas, hanc opinionem esse omnino certam. 3.º denique ait, per se opus esse formali proposito; at per accidens, si quis obliviscatur expressi propositi concipiendi, sufficere virtuale. Hanc defendit Suarez, Layman, et alii non pauci.

Prob. 1.º Tridentinum (2) supponit propositum actum esse a dolore distinctum, et utrumque aequè necessarium. Sed virtuale propositum non est actus distinctus: ergo opus est proposito formali. *Maj.* prob. «Sancta Synodus declarat, hanc contritionem non solum cessationem a peccato, et vitae novae propositum et inchoationem, sed veteris etiam odium continere.»

2.º Etiam S. Scriptura et Patres explicitè proponunt et exigunt vitae novae propositum, uti necessarium ad Poenitentiam: praeter laudata (in I.º parte) testimonia. Christus mulieri adulterae Poenitentiam indixit aiens (3): *Vade, et jam amplius noli peccare.* Apud Ezechielem (4): *Cum averterit se impius ab impietate sua quam operatus est, et fecerit judicium et justitiam: ipse animam suam vivificabit.* Sed nulla est ratio sufficiens, ut ejusmodi de solo virtuali proposito, e contra, est valida ratio, ut de formali intelligantur: ergo. *Min.* prob. Etiamsi charitas virtualiter contritionem secum ferat, tamen contritionem formalem esse per se ad Poenitentiam necessariam, negare non possumus (5): ergo neque est sufficiens

(1) Thez. XIX.—(2) Sess. XIV, c. 4.—(3) Joann. VIII, 11.—(4) XVIII, 27.—(5) Th. II.

ratio, ut de solo virtuali proposito, non vero de formali, doctrinam catholicam intelligamus. Deinde major est a peccato aversio et ad Deum conversio, et perfectior dispositio ad gratiam, et plenior satisfactio, si non tantum peccata praeterita detestemur, sed futura quoque oderimus ac cavere proponamus. Sed Poenitentia intendit Deo, quantum possit, satisfacere; ergo formale intelligi debet propositum illud quod ad Poenitentiam requiritur.

161. Obj. Ait Tridentinum, sufficere attritionem quae voluntatem peccandi excludat. Sed voluntas peccandi excluditur sine proposito formali; ergo.

Dist. *Major*. Quae excludat voluntatem peccandi, per contrariam et formalem voluntatem non peccandi de cetero; conc. Aliter; nego. Item Dist. *minor*. Excluditur ita firmiter ac perfecte sine proposito formali; nego *minor*. Excluditur aliquo modo; conc.

162. III.^a pars prob. Per accidens sufficere aliquando virtuale propositum, concedimus. Nam 1.º ipsa contritio formalis non est absolute necessaria ad fructuosam Poenitentiam; cum per actum charitatis, in qua virtualiter continetur, fieri valeat peccati remissio (1); ergo idem censendum de proposito, cum in detestatione et dolore peccati virtualiter existit.

2.º Ille qui detestatur peccatum absolute et ex motivo universalii, aversatur illud implicite pro quovis tempore, sive praesenti, sive praeterito, sive futuro; quod est enim universale, est independens a tempore. Atqui idem est aversari peccatum pro tempore futuro, ac proponere de cetero non peccare; ergo implicite et virtualiter eodem modo convertitur ad Deum peccator cum solo dolore, sine explicito proposito.

163. Dices: accidit, vel accidere potest juxta Tridentinum (2), ut ex solo particulari motivo coneratur peccator; puta ex turpitudine talis peccati. Sed in eo casu non habetur implicitum et virtuale propositum universale non ultra peccandi; ergo tunc necessarium prorsus erit formale propositum.

Resp. Dist. *minor*. Non habetur implicitum propositum respiciens quasvis peccatorum species; conc. Respiciens peccata illa quae peccator admisit, et de quibus dolet; nego. Unde haec difficultas premit eos qui sentiunt, propositum ita debere esse universale ut ad omnia possibilia extendatur peccata: isti quidem fateri tenentur, necessarium esse, in data hypothesis, propositum explicitum; de qua quaestione, pauca dicenda.

(1) Supra, Th. II. — (2) Sess. XIV, c. 4.

SCHOLION I.

De convenienti commendatione formalis propositi.

164. Auctores qui sufficere, per se, virtuale propositum putant, commendandum tamen, ajunt, formale. Nam per istud magis confirmatur peccator in justitia, et melius Dei offensam compensat. Praeterea si poenitenti vere contrito cogitatio occurrat de lege Dei in posterum servanda, vel de peccatis futuris vitandis vel admittendis; ita erit ad explicitum propositum propensus, ut AA. plures sentiant tunc illud necessario secuturum; alii autem dicunt, ita esse connaturaliter adnexum dolori propositum, ut vix sejungi possit; quod quidem verissimum est.

SCHOLION II.

Quo sensu universale requiratur propositum.

165. Supponimus veram esse sententiam, licet negent nonnulli cum Bonacina, ad sacramenti Poenitentiae fructum sufficere dolorem ex motivo aliquo speciali; quod ex dictis (Th. XXIII) facile patet. Et quidem dolor debet esse de peccato commisso, uti Tridentinum (1) docet, non vero de omni commissibili. Inde autem fluit illa dubitatio; utrum propositum virtuale, in eo speciali dolore contentum, erit etiam sufficiens ad validum et fructuosum Sacramentum? Prior sententia, eaque communior, ac *practice tenenda*, est:

Propositum debere semper esse universale, nempe omnia possibilia excludens peccata.

Ratio potissima est, quod Tridentinum (2) asserat, requiri propositum «non peccandi de cetero,» et dolorem qui «voluntatem peccandi excludat.» Proinde si dolor ex motivo speciali concipiatur, oportebit tunc formale ac distinctum elicere propositum ex alio generali motivo.

166. Secunda sententia probabilior, quam tuetur cum aliis Dicastillo, et insinuat Suarez, ait:

Tum ad validum sacramentum, tum ad fructum ipsius assequendum, sufficere posse propositum illud speciale quod virtute continetur in dolore concepto ex speciali motivo.

(1) Sess. XIV, c. 4. — (2) Ibid.

Ratio hujus doctrinae desumitur etiam ex Trid. concilio (ibid.) Nam ex mente Concilii. idem omnino est. «propositum non peccandi de cetero.» ac *excludere voluntatem peccandi*; quod Lugo merito fatetur. Illa, quidem, priora verba adiecit Concilium explicando contritionem in genere; posteriora autem, agens de contritione in specie, scilicet, de attritione. Atqui exclusio voluntatis peccandi, prout habetur in attritione, non debet esse de omnibus peccatis possibilibus, sed de iis quae voluntas admiserat; ergo et propositum virtuale quod excludat omnia peccata admissa, de aliis autem abstrahat, sufficit. Min. patet ex Concilio. Docet enim sufficere attritionem conceptam ex motivo speciali, ut intelligunt Suarez, Vazquez, Lugo, etc. Sed talis attritio nequit esse exclusiva cujuslibet peccati, sed tantum illorum, quibus speciale motivum adversatur. Ut si quis ex turpitudine furti conteratur, fatis dolor non excludit voluntatem mendacii, etc.

167. Confr. 1.º Concilium docet, contritionem necessariam debere esse de peccatis commissis indefinite. Atqui tamen cum Lugo, Suarez, docent plurimi, validum fieri sacramentum, licet informe, si quis, non de omnibus admissis doleat, sed tantum, ex speciali motivo, eorum quorum recordatur; ergo a pari; licet dicat Tridentinum indefinite, requiri propositum non peccandi de cetero, sufficit propositum excludens ex motivo peculiari solum illa peccata, quae peccator commiserat, ut validum fiat sacramentum.

Confr. 2.º Dolor de peccatis commissis non debet extendi ad commissam quidem, sed jam remissa; ergo a pari, propositum non debet extendi ad omnia commissibilia, sed ad illa solum quae poenitens commiserat, ut fructus habeatur sacramenti. *Conseq.* prob. Ideo non debet dolor de peccatis jam remissis haberi, quia illa nullum obicem gratiae opponunt. Atqui peccata numquam commissam, neque ullum possunt afferre obicem; ergo neque necessum est ut ad illa respiciat propositum.

168. Confr. 3.º Eatenus opus esset ad veram Poenitentiam et conversionem, ut quis proponeret nullum ex peccatis possibilibus de cetero admittere; quatenus, nisi id statueret peccator, ejus voluntas non fieret aversa a peccato. Atqui etiamsi id non statuat, vere avertitur a quovis peccato; ergo. *Minor* prob. Ideo debet peccator a peccatis averti, quia ad illa se converterat libero consensu; quod videtur evidens: quomodo enim debebit voluntas averti ab eo ad quod non est conversa? Atqui voluntas peccatoris ad peccata solum quae commiserat conversa erat, non autem ad omnia commissibilia; ergo vere avertitur a quovis peccato, etiamsi non statuat, seu proponat, omnia peccata possibiliter vitare. *Min.* clara videtur. Nam aliter oporteret, ut non solum propositum, sed dolor quoque

eliceretur ex universali motivo. Et sane quis concedet, in quovis peccato omnia admitti peccata, et omnem possibilem inveniri malitiam?

His consonat Gregorius M. supra (Th. XXIV n. 158).

169. Dices 1.º Legitur (1): *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.*

Resp. Dist. seu explicio cum Augustino (2): Quatenus qui in uno offendit tollit finem et perfectionem legis, scilicet, charitatem; conc. Quasi a singulis legis mandatis avertatur; nego. Nam hunc sensum ipse excludit Apostolus: *Quicumque totam legem servaverit*. Qui ergo in uno offendit, ab aliis non avertitur.

Dices 2.º Tum dolor tum propositum debent, ut sint efficacia, esse impossibilia cum peccato. Sed non ita fiet, si solum in motivo speciali nitantur; ergo.

Resp. Dist. *maj.* Cum peccato a quo debet recedere, seu averti, peccator; conc. Etenim ita explicite nos edocet Spiritus S. (3): *Proficite a vobis omnes praecaricationes vestras, in quibus praecaricati estis*. Debet esse impossibile cum peccato a quo non debet averti peccator, quia numquam ei adhaesit; nego.

SCHOLION III.

De Poenitentia valida et informi.

170. Cum dictis adnexa quoque alia est quaestio, qua inquirunt AA., utrum Poenitentiae sacramentum informe et simul validum esse valeat? Id quidem evenire posse affirmant plurimi cum D. Thoma (4), Suarezio, Lugone, Salmanticensibus, Gonetio, etc. Negant autem Vazquezius, Layman, Arriaga, etc.

171. *Nota I.* Sacramentum validum et informe dicitur, cui ex constitutivis seu essentialibus partibus nihil deest, cum tamen effectum, nempe, gratiam non causet ex defectu alicujus dispositionis in subjecto illud suscipiente.

II. Juxta traditam definitionem, et supposita doctrina in cap. II exposita, numquam fiet validum Sacramentum, a) Si vera desit peccatorum detestatio ac efficax propositum, etiamsi hunc defectum accusaret poenitens. Id sane cum Cajetano, D. Antonino, etc. aliqui tenuerunt antiqui AA.; verum defendi non potest, cum stare nequeat sacramentum, deficiente parte aliqua essen-

(1) Jac. II. 10. — (2) Vide Calmet in hunc locum — (3) Ezech. XVIII, 31. — (4) 4, Dist. 17, q. 3, a. 4.

tiali. b) Neque verum fiet sacramentum cum solo dolore naturali, ut voluere Canus, Capreolus et alii; eadem obstat ratio. c) Item, non staret sacramentum cum sola peccatorum displicentia; uti docuerant Durandus, Sotus etc. d) Insuper supponimus non posse validum perfici sacramentum cum solo dolore virtuali, licet nonnulli id fieri posse existimari.

III. Posita validitate sacramenti informis, non foret consequenter iteranda confessio illa, sed sufficeret obicem auferre ut effectum suum causaret.

172. *Dico*. Accidere potest ut validum et informe fiat Poenitentiae sacramentum.

Prob. Dari possunt in suscipiente sacramentum omnes partes essentialiter requisitae, obice tamen ad gratiam existente. Sed tunc est validum sacramentum et informe: ergo. *Major* prob. Si quis peccata commiserit diversae speciei, et alicujus obliviscatur, poterit de iis dolere ex motivo speciali, quin de peccato oblito conteratur, eaque confiteri, atque dein absolvi. Sed hoc posito, existunt omnes partes essentialiter, et datur obex ad gratiam: ergo. *Min.* patet. Nam peccatum oblittum nequit sine Poenitentia remitti, ideoque impedit gratiam.

Confr. Licet confessio sit pars essentialis sacramenti, tamen si quis ex oblivione non confiteatur omnia peccata, validum fit sacramentum: ergo a pari, si inculpatus non doleat poenitens de aliquo peccato, non impediatur sacramentum.

173. Obj. 1.º Juxta Tridentinum (1), contritio est pars sacramenti quatenus requiritur ad perfectam peccatorum remissionem. Sed cum attritio non extenditur ad omnia admissa peccata, non habetur quod requiritur ad remissionem peccatorum: ergo deest quoque essentialis pars sacramenti.

Resp. Dist. *min.* Totaliter et ad fructum sacramenti, non habetur quod requiritur; conc. Ex parte et ad validum sacramentum, non habetur; nego. Nam attritio, quae habetur, vere requiritur, et per se sufficeret nisi foret obex alterius obliti peccati, cujus non habetur necessaria Poenitentia.

Obj. 2.º Ait Tridentinum (2): «Peccata quae diligenter cogitanti non occurrunt... eadem confessione inclusa esse intelliguntur.» Sed nequeunt includi nisi ratione doloris; ergo opus est ut dolor se ad omnia peccata referat.

Resp. Explico sensum verborum. Inclusa intelliguntur ad satisfaciendum obligationi confessionis; concedo. Quoad necessariam

(1) Sess. XIV, c. 3.—(2) Ibid. c. 5.

eorum detestationem; nego. Docet enim ibi concilium, integritatem confessionis *formalem* sufficere, nam in illa inclusa intelliguntur caetera peccata. Quae autem requiratur attritio, aliunde supponit, et sive haec sit sufficiens, sive non, docet hic quae et qualis confessio facienda sit.

174. Obj. 3.º Propositum non ultra peccandi debet fieri ex motivo universali. Sed ejusmodi universale motivum non ultra peccandi inducit formaliter vel consequenter ac necessario, detestationem omnium commissorum peccatorum. Ergo et detestatio peccatorum debet esse universalis.

Resp. 1.º Nego *maj.* juxta ea, quae dicta sunt in Schol. II.

Resp. 2.º Nego *min.* Nam peccata praeterita ac futura, seu commissa et commissibilia, distincta sunt mentis objecta et diverso modo concipiuntur; hinc procedit, ut ex detestatione praeteritorum gignatur dolor, non autem ex fuga futurorum. Potest ergo accidere ut quis futura peccata cavere velit, et interim commissa non attendat, ideoque nec detestetur. Insuper, velle servare in posterum legem Dei, hoc enim verum et formale est propositum, accidere potest absque ullo respectu ad vitam anteaactam; ideoque non inducit necessario hujus detestationem.

CAPUT IV.

De natura Poenitentiae quatenus est confessio.

De necessitate Confessionis peccatorum in Nova Lege diximus generatim supra (1). Superest ut de natura hujusce partis sacramentalis nonnulla inquiramus.

ARTICULUS I.

De integritate confessionis.

THESIS XXV.

In confessione sacramentali exponenda sunt omnia peccata gravia post Baptismum commissa et nondum confessa; et quidem non solum in communi, sicut confuse, sed necessum est eorum numerum et species explicare.

(1) Theol. XVI, n. 108.